SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 325/2025-8

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [redacted], zastúpenej JUDr. Jurajom Gavalcom, advokátom, Piešťanská 3, Trnava, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/133/2023 z 30. októbra 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a** .

O d ô v o d n e n i e :

I.
Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka označená v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 5. februára 2025 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutím najvyššieho súdu namietaným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje zrušiť napadnuté rozhodnutie, vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznať jej náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľka je žalobkyňou v konaní o zaplatenie 32 159,67 eur vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 10C/32/2020 a v odvolacom konaní na Krajskom súde v Banskej Bystrici vedenom pod sp. zn. 13Co/29/2022 proti žalovanému Banskobystrickému samosprávnemu kraju, Námestie SNP 23, Banská Bystrica (ďalej len „žalovaný“).

3. Sťažovateľka ako vlastníčka pozemkov pod cestnými pozemnými komunikáciami – cestami a chodníkmi žalovaného si v súdnom konaní uplatňovala peňažný nárok za ich užívanie z titulu bezdôvodného obohatenia.

4. V prvoinštančnom konaní bol nárok sťažovateľky zamietnutý rozsudkom okresného súdu z dôvodu premlčania nároku ako jednorazovej peňažnej náhrady za zákonné vecné bremeno podľa § 4 ods. 1 a 2 zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky, a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z. z.“).

5. V odvolacom konaní bol tento právny záver rozsudkom krajského súdu sp. zn. 13Co/29/2022 z 27. apríla 2023 potvrdený.

6. Proti rozsudku krajského súdu bolo sťažovateľkou podané dovolanie, ktoré najvyšší súd napadnutým rozhodnutím zamietol.

II.
Argumentácia sťažovateľky

7. Podstatou argumentácie sťažovateľky je skutočnosť, že podľa jej názoru je napadnuté rozhodnutie arbitrárne a nepreskúmateľné.

8. Sťažovateľka v odvolacom i dovolacom konaní výslovne poukazovala na znenie čl. 20 ods. 4 ústavy, jej výklad nálezmi sp. zn. PL. ÚS 38/95, PL ÚS 4/2000, PL. ÚS 22/06 a na nesprávny právny záver súdov, ktoré ich nerešpektovali.

9. Tieto nálezy podľa sťažovateľky zhodne vykladajú čl. 20 ods. 4 ústavy tak, že k obmedzeniu vlastníckeho práva nemôže dôjsť bez predchádzajúceho vyvlastnenia uskutočneného orgánom verejnej moci v správnom konaní. Štát ako rovnocenný subjekt občianskoprávnych vzťahov nemôže priamo zákonom obmedziť výkon vlastníckeho práva a takýmto spôsobom zasiahnuť do vlastníckych práv občana.

10. Rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 8Cdo/17/2019 a naň nadväzujúce rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré zmenili dovtedajšiu rozhodovaciu prax všeobecných súdov v priznávaní peňažných náhrad, nekonfrontovalo svoje závery so znením čl. 20 ods. 4 ústavy a výkladom tohto článku ústavným súdom. Najvyšší súd pri rozhodovaní podľa sťažovateľky nezohľadnil rozdielnosť významu právnych pojmov „na základe zákona“ a „zo zákona“. Inak povedané, ak doteraz vlastnícke právo sťažovateľky účinne obmedzené nebolo, lebo obmedzenie priamo zákonom neprichádza do úvahy, za užívanie pozemku pod cestami a chodníkmi patrí sťažovateľke primeraná náhrada. Primeraná náhrada znamená náhradu vo všeobecnej cene nájmu, pretože vlastníctvo stavby konzumuje vlastníctvo pozemku a je nepodstatné, aký druh stavby na pozemku postavený je, prípadne či tento druh stavby prináša zisk, je vo verejnom záujme a podobne. K tejto problematike už najvyšší súd zaujal stanovisko v rozhodnutiach sp. zn. 1Cdo/91/2010 a sp. zn. 5Cdo/8/2009.

11. V rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 16/2021 ústavný súd priamo nabáda všeobecné súdy k priznávaniu náhrad, aby dotvorili právo a zároveň upozornili zákonodarcu na rozpor so základnými právami vlastníkov pozemkov. Poukazuje vlastne na to, že čl. 152 ods. 4 ústavy je tzv. generálnym príkazom výkladu právnych noriem a základným ustanovením, podľa ktorého majú súdy rozhodovať. Rovnako ústavný súd postupuje i v rozhodnutí sp. zn. PL.ÚS 18/23.

12. Dôvody napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu sú podľa sťažovateľky nelogické, nezrozumiteľné, protirečivé a vôbec nereagujú na jej dovolacie ani odvolacie dôvody.

13. Podľa sťažovateľky najvyšší súd jej právnym záverom neprikladal buď žiadny, alebo zmenený význam.

14. Hlavný odvolací a dovolací dôvod – rozpor s čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a nálezmi sp. zn. PL ÚS 38/95, PL. ÚS 4/2000, PL. ÚS 22/06 o nemožnosti obmedzenia vlastníckeho práva priamo zákonom je úplne vynechaný (rovnako ako odvolacím súdom).

15. Rozhodnutie dovolacieho súdu nedáva odpovede na žiadnu zo zásadných právnych otázok vyplývajúcich z právnej argumentácie v dovolaní a odvolaní, a to ako môže dôjsť k premlčaniu nároku na jednorazovú náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva vlastníka pozemku pod pozemnými komunikáciami podľa zákona č. 66/2009 Z. z. Národná rada Slovenskej republiky nie je oprávnená priamo zákonom obmedziť vlastnícke právo občana. Zákon č. 66/2009 Z. z. nespĺňa ústavou požadované kvalifikované predpoklady, a to určenie orgánu oprávneného uskutočniť obmedzenie vlastníckeho práva sťažovateľky. Sťažovateľke ani nemohla začať plynúť premlčacia doba, ak ani nepoznala orgán, na ktorý sa mala obrátiť s nárokom na údajnú jednorazovú náhradu. Vlastnícke právo sťažovateľky nebolo obmedzené individuálnym právnym aktom vydaným správnym orgánom verejnej moci, ktorý má proces obmedzenia vlastníctva realizovať v administratívnom konaní.

16. Napadnuté rozhodnutie dovolacieho súdu nedáva odpoveď na otázku, prečo prvoinštančný súd a odvolací súd nevykladajú zákon č. 66/2009 Z. z. podľa čl. 144 ods. 1 v spojení s čl. 152 ods. 4 ústavy, čl. 20 ods. 4 ústavy a jeho výkladu podľa nálezov ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/95, PL. ÚS 4/2000, PL. ÚS 22/06, ak táto povinnosť vyplýva explicitne z týchto článkov ústavy, rovnako ako princíp hierarchického usporiadania právnych noriem, v zmysle ktorých má ústava vždy prednosť pred zákonom.

III.
Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

17. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a porušenie práva vlastniť majetok (čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy) rozsudkom najvyššieho súdu o zamietnutí dovolania sťažovateľky. Najvyšší súd uzavrel, že dovolanie je neopodstatnené, preto ho bolo potrebné v časti dovolania podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) zamietnuť postupom podľa § 448 CSP a v časti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP nie je dovolanie prípustné [§ 447 písm. c) a f) CSP]. Z podstaty sťažnostnej argumentácie vyplýva subjektívna nespokojnosť sťažovateľky so stavom ustálenej judikatúry dovolacieho súdu o jednorazovej premlčateľnej náhrade vychádzajúcej zo všeobecných noriem týkajúcich sa vecných bremien a občianskeho práva.

18. Ústavnému súdu je z vlastnej rozhodovacej činnosti známe, že o inej ústavnej sťažnosti sťažovateľky doručenej ústavnému súdu 14. novembra 2024 v skutkovo a právne obdobnej až totožnej právnej veci (otázka o forme finančnej náhrady za vzniknuté vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z.) rozhodol uznesením č. k. III. ÚS 687/2024-11 z 19. decembra 2024

tak, že ju ako zjavne neopodstatnenú odmietol. Obdobne to bolo v prípade ústavnej sťažnosti doručenej ústavnému súdu 7. októbra 2024, o ktorej ústavný súd rozhodol uznesením č. k. I. ÚS 31/2025-15 z 30. januára 2025. Ústavný súd sťažovateľke vysvetlil, že bez zmeny zákona nemá v predmetnej veci priestor na zmenu doterajšej pozície. Poukázal aj na iné konania o ústavných sťažnostiach proti rozhodnutiam všeobecných súdov, v ktorých bola nastolená nesprávnosť ich záverov, ktoré boli taktiež odmietnuté ako zjavne neopodstatnené. Dodal, že ústavná sťažnosť sťažovateľky s ohľadom na rovnaké závery namietaných rozhodnutí všeobecných súdov a v zásade rovnaké základné práva neprináša nové argumenty, ktoré by odôvodňovali porušenie základných práv.

19. Ústavný súd v rámci predbežného prerokovania tejto ústavnej sťažnosti neidentifikoval žiaden skutkový ani právny dôvod odchýliť sa od záverov vyslovených v uznesení ústavného súdu č. k. III. ÚS 687/2024-11 z 19. decembra 2024 a v uznesení č. k. I. ÚS 31/2025-15 z 30. januára 2025. Cez optiku akceptácie právneho záveru o jednorazovej a premlčateľnej náhrade za vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z. preskúmal obsah napadnutého rozsudku najvyššieho súdu a nezistil žiadnu pochybnosť o jeho ústavnej konformnite.

20. Najvyšším súdom zvolená forma vecného posúdenia namietanej vady zmätočnosti prostredníctvom poukázania na podstatné a rozhodujúce úvahy, a to jednak súdu prvej inštancie smerujúce k zamietnutiu žaloby a jednak odvolacieho súdu, ktoré ho viedli k potvrdeniu záveru súdu prvej inštancie o nedôvodnosti uplatneného nároku, vyhodnotené z pozície dovolacieho súdu je vzhľadom na jednoznačnú ustálenosť rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v posudzovanej právnej otázke dostatočná a ústavne udržateľná.

21. Pokiaľ ide o dovolanie z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia, z obsahu dovolania pripojeného k ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka v dovolaní predložila konkurujúce právne úvahy o potrebe posudzovania tohto vzťahu ako bezdôvodného obohacovania sa vlastníkom stavby na úkor vlastníka pozemku podľa § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka oproti právnemu záveru odvolacieho súdu o jednorazovej a premlčateľnej náhrade, na ktorom založil svoje rozhodnutie a ktorým sa neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Možno preto súhlasiť s najvyšším súdom o tom, že sama polemika s právnymi závermi odvolacieho súdu či prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, prípadne kritika jeho prístupu pri posudzovaní veci nezodpovedá predpokladom prípustnosti dovolania.

22. Ústavný súd na základe už zmieňovaných čiastkových záverov dospel k záveru, že sťažovateľkou uplatnené námietky sú nedôvodné a nesignalizujú takú priamu príčinnú súvislosť s možným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a vzhľadom na vzájomné argumentačné prepojenie aj základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol vysloviť ich porušenie. Vychádzajúc z uvedeného, pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

23. Nad rámec už uvedených skutočností ústavný súd na záver dáva vo vzťahu k prejednávanej veci v rámci súdneho dialógu do pozornosti uznesenie ústavného súdu v konaní sp. zn. PL. ÚS 7/2022 vrátane jeho odlišných stanovísk, v ktorom sa v konaní o súlade právnych predpisov zaoberal problematikou zákonných vecných bremien a majetkových nárokov z toho vyplývajúcich.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. mája 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu